

Zároveň si však nemožno nevšimnúť jeho úsilie odvrátiť jej zánik. Jeho kniha má byť príspevkom k záchrane filozofie, ktorá má podľa neho opodstatnenie nielen ako súčasť duchovna človeka doby minulej, ale musí sa uchovať ako spôsob myslenia človeka prítomnosti i budúcnosti.

Jana Balážová

PhDr. Jana Balážová, CSc.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19,
813 64 Bratislava
SR

SLOVNÍK FILOZOFŮ - NEJEN ČESKÝCH

Slovník českých filozofů. Ved. redaktor: Jiří Gabriel, redakční kruh: J. Krob, H. Pavlinová, J. Zouhar. Masarykova univerzita v Brně 1998, 697 stran, váz.

Již první pohled na tuto obsáhlou a výpravnou práci vzbuzuje uznání vůči redakčnímu kolektivu a Masarykově univerzitě jako vydavatelovi a navíc i napovídá, že záměrem nebylo jen vytvoření krátkodobě použitelné příručky, ale díla základní, trvalejší hodnoty, které bude možné v přiměřených časových odstupech dále doplňovat a upřesňovat. O jeho potřebnosti pro široký okruh učitelů, novinářů, literátů, historiků, politiků atd. není vůbec pochyb, zvláště pokud jde o stručnou faktografickou informaci a výstižné hodnocení (již nežijících osob).

Ve *Slovníku* je více než 860 jmenných hesel, až na výjimky doprovázených fotografií či jiným vyobrazením, podávajících přesná data a místa narození a příp. úmrtí, zkratkovitý popis získávání kvalifikace a zastávaných pracovních míst, náčrt filozofického vývoje a přehled monografií (v úplnosti), statí ve sbornících a časopisech (obvykle jen výběr), překladů, ediční činnosti a nakonec odkazy na literaturu.

V rozporu s titulem knihy její redaktoři zařadili - a myslím, že zcela oprávněně - i osobní hesla "filozofujících" politiků, ekonomů, teologů, pedagogů, spisovatelů a dalších umělců a vědců s odůvodněním o významném vlivu filozofie v českém kulturním životě a s tím, že "filozofické myšlení ani u nás nikdy nebylo pouze záležitostí filozofů z povolání". Proto tu vedle filozofů od středověku až po současnost nalezneme i mnohá jména, známá především z jiných oblastí (např. Karel IV., Rabi Löw, Aurel Stodola, E. Beneš, K. Čapek, K. Engliš, F. Kafka, V. Havel aj.).

Přesně chápanému názvu *Slovníku* neodpovídá jeho obsah ani v tom, že se neomezuje jen na české filozofy, ale uvádí i filozofy cizí (německé, ruské, polské aj.), kteří se v českých zemích narodili nebo tam po nějakou dobu působili.

Zvláštní pozornost "s ohledem na dosavadní česko - slovenské vztahy" je věnována filozofům slovenským (19.-20. století) v 59 osobních heslech, včetně Čechů-filozofů zde pracujících. Poněkud nejasné je však kritérium, podle něhož byli někteří slovenští filozofové zařazeni, a jiní ne (z profesorů tu postrádám M. Kusého, J. Kocku, J. L.

Veverka, J. Letze, F. Vartíka, V. Seilera), i když v jiných případech je možné vyvodit, že "nárok" na zveřejnění měli jen ti věkově starší, případně pracující ve vedoucích funkcích.

Redakce uvedla i osobní hesla těch filozofů, kteří svou politickou a ideologickou činností sice velmi aktivně napomáhali totalitnímu režimu a "normalizátorům", ale jejichž filozofické práce a pedagogické působení byly v určité míře kladným přínosem (např. J. Cvekl, J. Netopilík).

Každé heslo je podepsáno jeho autorem (celkem 94 autorů, mnozí ze Slovenska), takže je takto zabezpečena morální odpovědnost za faktografickou a případně (je-li uvedena) i hodnotící stránku. Zvláštností jsou autobiografická hesla, která mohou být pro čtenáře zdrojem poznání i toho, nakolik je ten který filozof schopný dostatečně kritické reflexe své vlastní práce a společenského působení v minulosti. Kladně oceňuji, že hesla napsaná slovenskými autory jsou uveřejněna ve slovenštině.

Jak redaktoři v úvodu poznamenávají, šlo jim i o to, aby *Slovník* byl zároveň "knížkou ke čtení". Je to užitečná myšlenka, realizovaná opravdu v mnoha heslech, a konkrétně přibližuje proces zrání, třbení názorů, konformitu i boje. Někdy tu nalézáme i nechtěně zábavné čtení: když někteří filozofové psali heslo o sobě samých, uvedli místo požadovaného výběru z publikovaných statí celou nebo téměř celou svoji produkci, někdy uveřejnili i celkový počet svých publikací - a to v době, kdy už každý student ví, že samo množství publikací vůbec nic nemusí hovořit o jejich kvalitě a významu a kdy je možné i u nás si zaplatit v některých nakladatelstvích vydání svých knih a v některých zahraničních časopisech uveřejnění svých článků. Pro další vydání by snad bylo vhodné, aby redakce uvažovala nad striktním určením nejvyššího počtu uváděných statí u žijících filozofů.

Slovník je vybaven seznamem autorů hesel, přehledem zkratk a základní použité literatury, osobním rejstříkem, rozsáhlejšími charakteristikami českých filozofických časopisů, článkem o filozofických mezinárodních kongresech v ČSR, o Jednotě filozofické a o Cercle philosophique de Prague. Snad až příliš stručný závěrečný článek naznačuje hlavní rysy výuky filozofie na českých vysokých školách od poloviny 13. století po současnost.

Při celkovém hodnocení této knihy nesmíme zapomínat na nesmírně namáhavou, piplavou práci s ověřováním velikého množství faktů, s jednáním s nemalým počtem autorů atd. Je opravdu obdivuhodné, jak to vše stačil zvládnout v poměrně krátkém časovém období redakční kruh čtyř lidí v čele s doc. Jiřím Gabrielem.

Slovník českých filozofů, věnovaný památce prof. Lubomíra Nového, je dalším dokladem podnětné iniciativy katedry filozofie Filozofické fakulty MU v Brně a její, dnes v České republice poměrně ojedinělé snahy o koordinovanou práci na významných úkolech, přesahujících síly jednotlivce.

Jiří Kánský

Doc. PhDr. Jiří Kánský, CSc.

Zálužická 1

821 01 Bratislava, SR